

มุมมองศิลปะ

“ความทรงจำ ณ กลุ่มทะเลสาบสงขลา”

พิเชษฐ์ เป็ยร์กลีน ¹

เป็นที่ทราบกันดีครับว่าลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ลุ่มน้ำหนึ่งของภาคใต้ ซึ่งตั้งอยู่บนชายฝั่งตะวันออก มีพื้นที่ทั้งหมด 9,807 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ สงขลา พัทลุง และบางส่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราช ถือเป็นอู่ข้าวอู่น้ำสำคัญที่กำลังเผชิญปัญหาน้ำเสีย และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งจากโรงงานอุตสาหกรรมและการทำเกษตรระดับชุมชน เช่น การเลี้ยงกุ้ง และสุกร ของประชากรที่อาศัยอยู่บริเวณโดยรอบทะเลสาบ การแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนอย่าง

จริงจัง โดยเฉพาะความร่วมมือของชุมชนในพื้นที่รอบทะเลสาบที่จะช่วยทำให้เกิดการเร่งฟื้นฟูระบบนิเวศทางวิทยาอย่างต่อเนื่อง และการปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง ซึ่งทางภาครัฐได้จัดทำแผนแม่บทพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กลับคืนความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้ยังสร้างให้เป็นแหล่งที่ก่อเกิดการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในเชิงวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ภาพประกอบที่ 1-4 บรรยากาศอันสวยงามของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้รับการ ประสานงานจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในการจัดทำโครงการ ประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับลุ่มน้ำทะเลสาบ ซึ่งใน โอกาสนี้ทางคณะศิลปกรรมศาสตร์ จึงได้เล็งเห็นถึง ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นและตระหนักถึงความสำคัญ เรื่องการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบ ทะเลสาบสงขลาจึงได้จัดทำโครงการ “ความทรงจำ ณ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา” ขึ้นในครั้งนี้ โดย กำหนดให้ผู้เข้าร่วมโครงการ ร่วมกันสร้างสรรค์

ผลงานเพื่อเป็นการสะท้อนให้สังคมทั้งในพื้นที่และ ต่างพื้นที่ได้เห็นถึงสภาพแวดล้อมวิถีชีวิตของคนใน ชุมชน ตลอดจนถึงศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลุ่มน้ำ ทะเลสาบสงขลาโดยใช้ศิลปะเป็นสื่อกลาง ทั้งนี้ คุณค่าความงามทางด้านศิลปะก่อให้เกิดการรู้จักและ เข้าใจตนเอง รวมทั้งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความ สัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ผลสัมฤทธิ์ของศิลปะจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการ ปรับเปลี่ยนทัศนคติและการพัฒนาศักยภาพเพื่อนำ มาซึ่งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขให้กับสังคม

ภาพประกอบที่ 5-6 บรรยากาศในการปฏิบัติงาน

การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปกรรมนั้น นับเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดสภาพแวดล้อม วิถีชีวิตของคนในชุมชน ตลอดจนถึงศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยว บริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้คนในสังคมได้รับ ทราบได้เป็นอย่างดี เพื่อให้สาธารณชนตระหนักถึง ความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังและนับเป็นการประชาสัมพันธ์ พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้คนในพื้นที่และนอก

พื้นที่ได้รับทราบข้อมูลของลุ่มน้ำทะเลสาบโดยการ จัดแสดงนิทรรศการและเป็นการตอบสนองพันธกิจ หลักของคณะศิลปกรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ ที่มุ่งเน้นการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การให้บริการวิชาการแก่สังคม ชุมชนท้องถิ่น และ จะได้นำความรู้และประสบการณ์จากบริการวิชาการ และวิชาชีพมาใช้ในการเรียนการสอน และการวิจัยใน โอกาสต่อไป

ภาพประกอบที่ 7-8 บรรยากาศในการปฏิบัติงาน

และในการเข้าร่วมสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมโครงการที่ได้รับการคัดเลือกจำนวน 23 คน โดยมีกระบวนการศึกษาสภาพแวดล้อมโดยรอบทะเลสาบสงขลา บริเวณเกาะยอ เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน ตลอดจนถึงศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และเลือกสถานที่เป็นการเฉพาะตามที่ตนเองเห็นว่าควรค่าแก่การศึกษาและการ

ถ่ายทอดเป็นผลงานศิลปกรรม โดยสร้างสรรค์ผลงานตามความถนัด และในครั้งนี้ผู้เข้าร่วมโครงการมีผลงานสร้างสรรค์ไม่น้อยกว่าคนละ 3 ชิ้น ในขนาดไม่ต่ำกว่า 80x100 ซม. โดยคณะจะทำการศึกษาคัดเลือกผลงานที่มีคุณภาพมอบให้คณะกรรมการตัดสินสิ่งแวดล้อมและมีสูจิบัตรนิตยสารจำนวน 1,000 เล่ม เป็นรายงานการจัดกิจกรรมทั้งแบบภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว

ภาพประกอบที่ 9 กลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ

ภาพผลงานของผู้เข้าร่วมโครงการ

ภาพประกอบที่ 10
นายวิรุณ จันทร์ทอง ดินสอดำบนกระดาน

ภาพประกอบที่ 11
นายอาทิตย์ สะอาดวารี ดินสอดำบนกระดาน

ภาพประกอบที่ 12
นางสาวชามิษฐ์ ใประหมาน ดินสอดำบนกระดาน

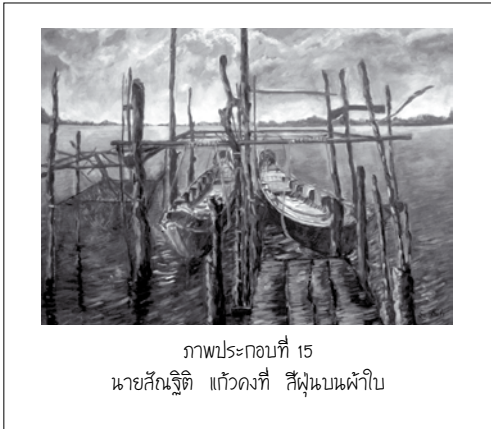

ภาพประกอบที่ 14
นางสาวชัยพะ สายี สีฝุ่นบนผ้าใบ

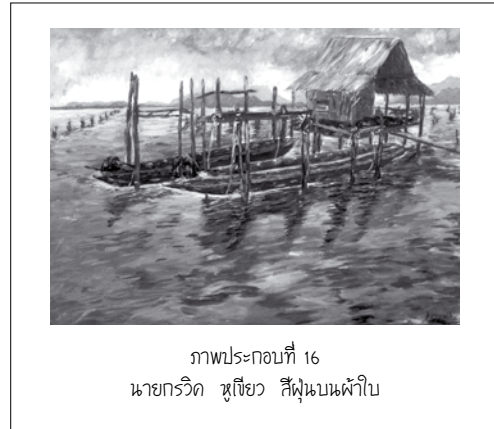

ภาพประกอบที่ 13
นางสาวยามิษฐ์ ทะชี เดรยอบบนกระดาน

ภาพประกอบที่ 15
นายสิณฐิติ แก้วคงที่ สีฝุ่นบนผ้าใบ

ภาพประกอบที่ 16
นายกรวิค หูเขียว สีฝุ่นบนผ้าใบ

ภาพประกอบที่ 17
นางสาวปัทมา ก่อสมนท สีฝุ่นบนผ้าใบ

ผศ.ดร. โรจน์จักริย์ ด่านสวัสดิ์ คณบดี คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ได้เขียนบทความตอนหนึ่งเกี่ยวกับกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งโดยธรรมชาติ โดยการพัฒนาของมนุษย์ในช่วงที่ผ่านมา หรือโดยมาตรการที่หน่วยงานต่างๆ พยายามเข้าไปบริหารจัดการ มักมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เสมือนห่วงโซ่ในระบบนิเวศที่ยากจะแยกจากกันได้โดยเด็ดขาด การดำเนินการใดๆ ที่ขาดความรอบคอบ ไม่ระมัดระวัง ตลอดจนมาตรการจัดการที่พยายามเข้าไปป้องกัน แก้ไขเพียงปลายเหตุของปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งแบบแยกส่วน มักไม่สามารถหยุดยั้งปัญหาไม่ให้ลุกลาม ส่งผลกระทบต่อประเด็นอื่น ทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ใน

ระบบนิเวศของกลุ่มน้ำต่อไปได้ ปัญหาที่เชื่อมโยงกันเชิงระบบที่เกิดขึ้นกลายเป็นข้อจำกัดและอุปสรรคในการพัฒนาของกลุ่มคนที่มีฐานความคิดและวิถีชีวิตแตกต่างกัน และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาที่สมดุลในภาพรวมของกลุ่มน้ำ สะท้อนความสามารถของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในภาพรวม ในการสนองความต้องการที่แตกต่างกันและนับวันจะเพิ่มขึ้น ลดน้อยถอยลงตามลำดับ และยังสะท้อนความจำเป็นอย่างยิ่งที่คนในกลุ่มน้ำฯ จะต้องพยายามมองเห็นความต้องการที่แตกต่างกัน จะต้องพยายามกำหนดเป้าหมายที่แตกต่างร่วมกัน และจะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังในการดูแลรักษากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้สามารถรองรับการพัฒนาของคนทุกกลุ่มให้ยั่งยืนต่อไปเท่าที่สามารถจะทำได้

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมจากความร่วมมือระหว่างหน่วยงานคณะศิลปกรรมศาสตร์และ คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีนับเป็นการบันทึกความประทับใจต่อสิ่งแวดล้อมบริเวณทะเลสาบสงขลา และได้แสดงถึงความพยายามอย่างที่สุดที่จะยึดความงามของธรรมชาติไว้ให้นานที่สุดโดยกระบวนการทางศิลปะ ก่อนที่สิ่งที่เราทุกคนมองเห็นจะเหลือเพียงภาพแห่งความทรงจำ